

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут економіки та управління
Обліково-фінансовий факультет

Кафедра фінансів і кредиту

ФІНАНСОВА ДУМКА УКРАЇНИ

Методичні рекомендації

для самостійної роботи студентів денної форми навчання напряму підготовки
6.030508 «Фінанси і кредит»

Миколаїв
2015

УДК 336: 33.01 (477)
ББК 65.26-01 (4 Укр.)
Ф 59

Друкується за рішенням науково-методичної комісії обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету від 21.10.2015 р., протокол №2.

Укладачі:

А. В. Бурковська – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту, Миколаївський національний аграрний університет;

Т. І. Лункіна – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту, Миколаївський національний аграрний університет.

Рецензенти:

О. М. Вишнеvsька – д-р екон. наук, професор, професор кафедри обліку і аудиту, Миколаївський національний аграрний університет;

Л. С. Мельничук – канд. екон. наук, старший викладач кафедри економіки підприємств та землеустрою, Чорноморський державний університет імені Петра Могили.

Зміст

Вступ	4
1. Склад, обсяг і терміни виконання змістових модулів	6
2. Плани самостійної роботи студентів.....	7
Модуль 1. Методологія, наукові школи та теорії фінансової думки	7
Тема 1. Теоретико-методологічні засади фінансової думки ...	7
Тема 2. Класична та неокласична наукові школи фінансової думки	11
Тема 3. Макроекономічні теорії фінансів.....	15
Модуль 2. Ретроспектива фінансової думки України.....	19
Тема 4. Українська фінансова думка: генеза й еволюція.....	19
Тема 5. Розвиток фінансової думки України в сучасний період.....	23
3. Словник термінів.....	27
4. Схема поточного і заключного контролю.....	31
Список рекомендованої літератури.....	32

ВСТУП

«Фінансова думка України» - це навчальна дисципліна, яка розглядає питання історичного розвитку фінансової думки в історії людства взагалі і окремо України від стародавнього світу до сучасності.

Предметом курсу «Фінансова думка України» є закономірності та особливості еволюції фінансової думки в працях українських вчених-фінансистів.

Мета дисципліни - формування системного бачення еволюції світової фінансової думки, вивчення та творче осмислення основних етапів історичного розвитку і особливостей сучасного стану фінансової думки в історії людства взагалі і окремо України в контексті критичного аналізу наукового доробку учених-фінансистів, розгляд фінансових теорій давнини та сучасності, їх вплив на розвиток фінансів.

Зміст курсу «Фінансова думка України» передбачає розгляд фінансових теорій давнини і сучасності їх вплив на розвиток фінансів, дозволяє одержати необхідну суму знань, яка відповідає вимогам до фахівців вищої кваліфікації.

Основні задачі вивчення навчальної дисципліни:

- формування фінансового мислення та систематизація теоретичних фінансових знань щодо сучасних наукових досягнень у фінансовій сфері;
- дослідження особливостей становлення і розвитку фінансової думки в Україні;
- визначення впливу фінансової думки Заходу на формування і розвиток української фінансової думки;
- визначення специфічних особливостей Української наукової школи державних фінансів;
- дослідження теоретичних розробок представників Української класичної школи державних фінансів у галузі бюджету, міжбюджетних відносин, оподаткування і державного кредиту;

- обґрунтування пропозицій щодо можливостей використання теоретичних положень Української класичної школи державних фінансів з метою підвищення ефективності функціонування державних фінансів України і подальшого розвитку вітчизняної фінансової науки;

- вироблення практичних навичок адаптації сучасних наукових досягнень до потреб вітчизняного бізнесу в умовах ринкової економіки.

Самостійні заняття націлені на поглиблене навчання здобувачами вищої освіти питань еволюційного розвитку фінансової думки України, її місця в світовій фінансовій науці.

1. Склад, обсяг і терміни виконання змістових модулів

Модулі курсу			Найменування змістових модулів	Розподіл навчального часу				Термін виконання, тиждень	Термін контрольного заходу
Найменування	Обсяг, кредит	Сума залікових балів		лекції	практичні	самостійна робота	разом		
Методологія, наукові школи та теорії фінансові думки	0,89	36-59	Теоретико-методологічні засади	4	4	2	10	1-4	4
			Класична та неокласична наукові школи фінансової	4	4	2	10	5-8	8
			Макроекономічні теорії	4	4	4	12	9-12	12
Разом 1 модуль				12	12	8	32	X	X
Ретроспектива фінансової думки України	0,61	24-41	Українська фінансова думка: генеза й еволюція	4	4	2	10	13-16	16
			Розвиток фінансової думки України в сучасний період	4	4	4	12	17-20	20
Разом 2 модуль				8	8	6	22	X	X
Всього	1,5	60-100		20	20	14	54	X	X

2. Плани самостійної роботи студентів

Модуль 1. Теоретико-методологічні засади фінансової наукової думки.

Тема 1. Теоретико-методологічні засади фінансової думки.

1. Історичний і логічний аспекти предмета фінансової наукової думки.
2. Плюралізм з точки зору світових і українських фінансистів.
3. Методи аналізу.
4. Інституціональна теорія, її значення для фінансової науки.

Теми доповідей

1. Фінансова думка в працях вітчизняних вчених.
2. Поняття плюралізму та його трактування українськими фінансистами.
3. Представники інституціональної теорії та їх вклад в розвиток фінансової науки.
4. Місце державних фінансів в українській фінансовій думці.
5. Напрямки фінансової науки у XIX ст.

Завдання 1. Який внесок в розвиток фінансової думки здійснив професор Київського інституту народного господарства М. Мітіліно.

Завдання 2. Заповніть схему.

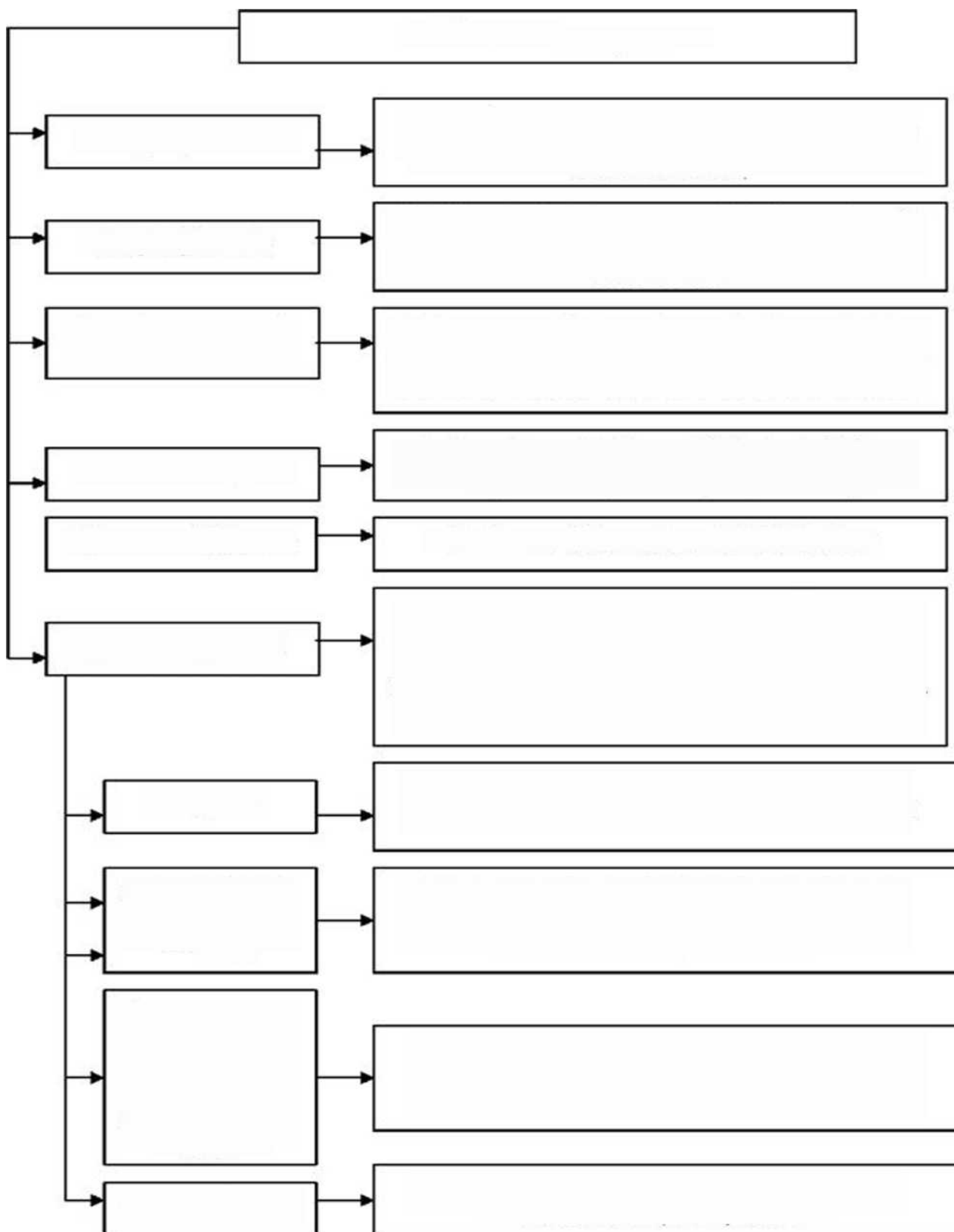


Рисунок 1.1 Основні представники фінансової науки України та їх наукові інтереси (кінець XIX – перша половина XX ст.)

Завдання 3. Заповніть схему.

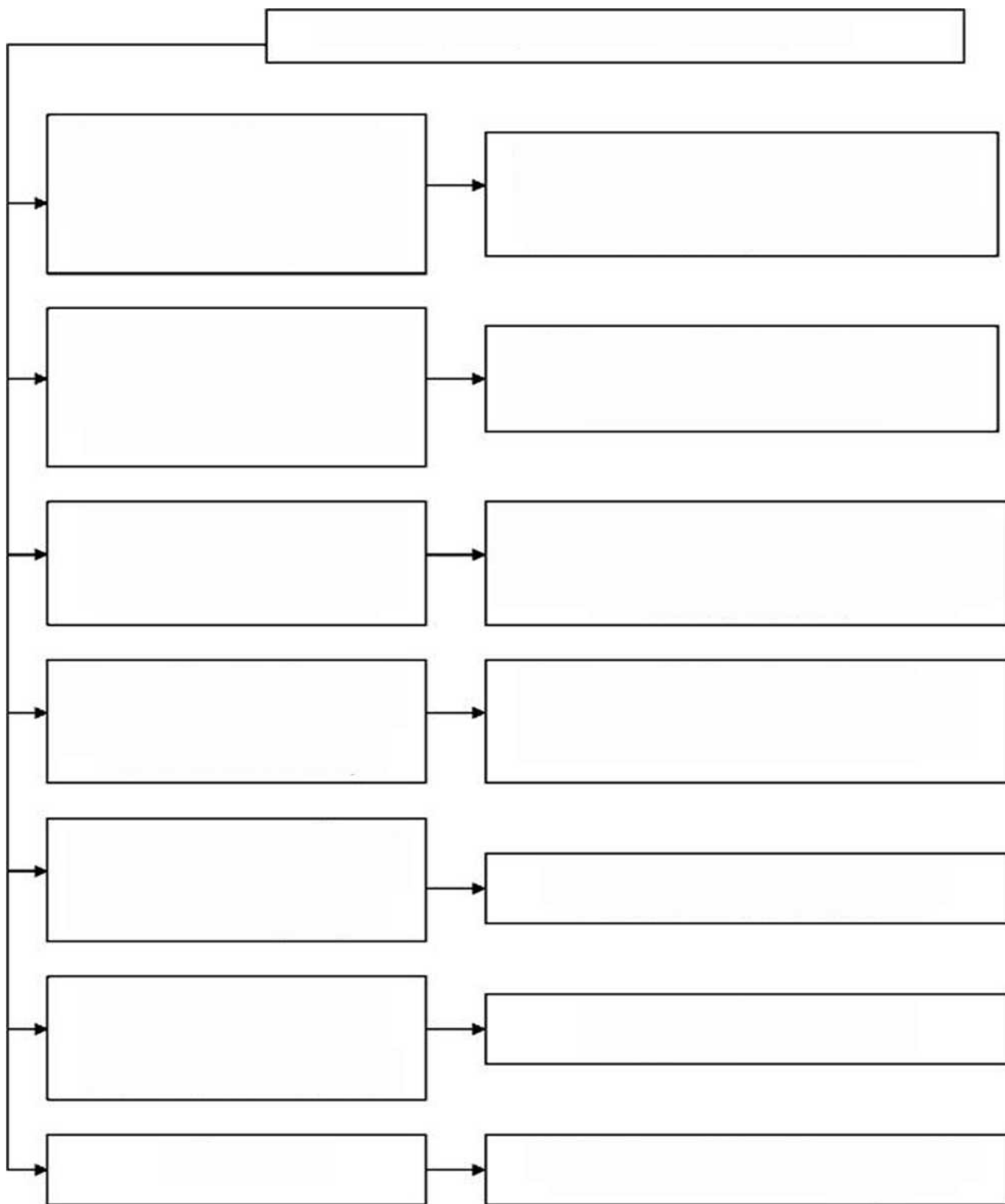


Рисунок 1.2 Осередки фінансової науки в Україні (кінець ХІХ – перша половина ХХ ст.)

Завдання 4. До категорій фінансової науки належать:

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

Завдання 5. Назвіть складові результату фінансової науки.

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

Завдання 6. Зазначте функції фінансової теорії як найвищої форми вираження наукових знань:

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

Тема 2. Класична та неокласична наукові школи фінансової думки .

1. Представники меркантилізму та їхні наукові праці.
2. Новий метод дослідження – формалізація. Формула ставки податку А.Дж. Коена Стюарта.
3. Поняття граничної (маржинальної) податкової ставки.

Теми доповідей.

1. Найвидатніші представники меркантилізму Англії.
2. Французький меркантилізм та меркантилізм Італії.
3. Розвиток ідей меркантилізму в Росії та Україні.
4. Маржиналістські методи аналізу фінансів.

Завдання 1. Спільність теоретичних поглядів меркантилістів:

по-перше, _____

по-друге, _____

по-третє, _____

по-четверте, _____

по-п`яте, _____

Завдання 5. Зазначте види наукової формалізації.

1. _____

2. _____

3. _____

Завдання 6. Зазначити види прогресій при оподаткуванні за Коеном Стюартом.

1. _____

2. _____

3. _____

Тема 3. Макроекономічні теорії фінансів.

1. Введені Р. Харродом поняття: гарантований темп зростання, природний темп зростання і фактичний темп зростання.
2. Монетарне кейнсіанство.
3. Гіпотеза фінансової крихкості Х. Мінскі.
4. Цінове правило М. Майлза.
5. Визначення податкового тягаря.

Теми доповідей

1. Внесок Р. Харрода в розвиток теорії фінансів.
2. Модель Харрода-Домара.
3. Критична переоцінка кейнсіанства у США (монетарне кейнсіанство).
4. Вплив фінансового сектора економіки на реальний сектор за альтернативною теорією Хаймена Філіпа Мінскі.
5. Цінове правило як орієнтир грошової політики.
6. Сутність податкового тягаря.
7. Сучасні методики зниження податкового тягаря.
8. Зарубіжний досвід мінімізації податкового тягаря.

Завдання 1. Розкрийте поняття:

Гарантований темп зростання _____

Природний темп зростання _____

Фактичний темп зростання _____

Завдання 2. Дайте відповіді на поставленні запитання.

1. Чому Р. Харрод вважається батьком теорії економічного зростання?

2. В чому відмінність моделей Р. Харрода та Є. Домара?

3. Що знаходиться в центрі уваги в Гіпотезі Мінські?

Завдання 3. Назвіть представників американського монетарного кейнсіанства.

Завдання 4. Назвіть форми інвестиційного фінансування за Х. Мінські.

I форма _____

II форма _____

III форма _____

Завдання 5. Об'єктивними передумовами зародження, формування та розвитку кредитного ринку є:

- _____

- _____

Завдання 6. Заходи, які в кризових ситуаціях пропонує Мінскі:

- _____

- _____

- _____

- _____

- _____

- _____

Завдання 7. Етапи аналізу розподілу податкового тягаря в економіці:

- _____

- _____

Завдання 8. Моделі, що використовуються при аналізі розподілу податкового тягаря:

- 1) _____

- 2) _____

Модуль 2. Ретроспектива фінансової думки України

Тема 4. Українська фінансова думка: генеза й еволюція.

1. Плюралізм представників Київської школи фінансової думки.
2. Засновники Київської політекономічної школи – І. Вернадський та М. Бунге.
3. Реформаторська діяльність С.Ю. Вітте.
4. Теорія криз М.І. Туган-Барановського.
5. Історіографічні дослідження фінансової думки XVIII-XIX ст. В. Твердохлебова.

Теми доповідей

1. Представники Київської школи фінансової думки та їх внесок в розвиток фінансової науки.
2. Науковий внесок І. Вернадського в історію економічної думки та політичну економію.
3. Наукові досягнення М. Бунге.
4. Досягнення С. Ю. Вітте та його внесок в економіку.
5. Внесок М. Туган-Барановського в розвиток світової економічної думки.
6. Використання теорії М. Туган-Барановського в сучасному економічному розвитку.
7. Внесок В. Твердохлебова в розвиток фінансової думки.

Завдання 1. Заповніть схему.

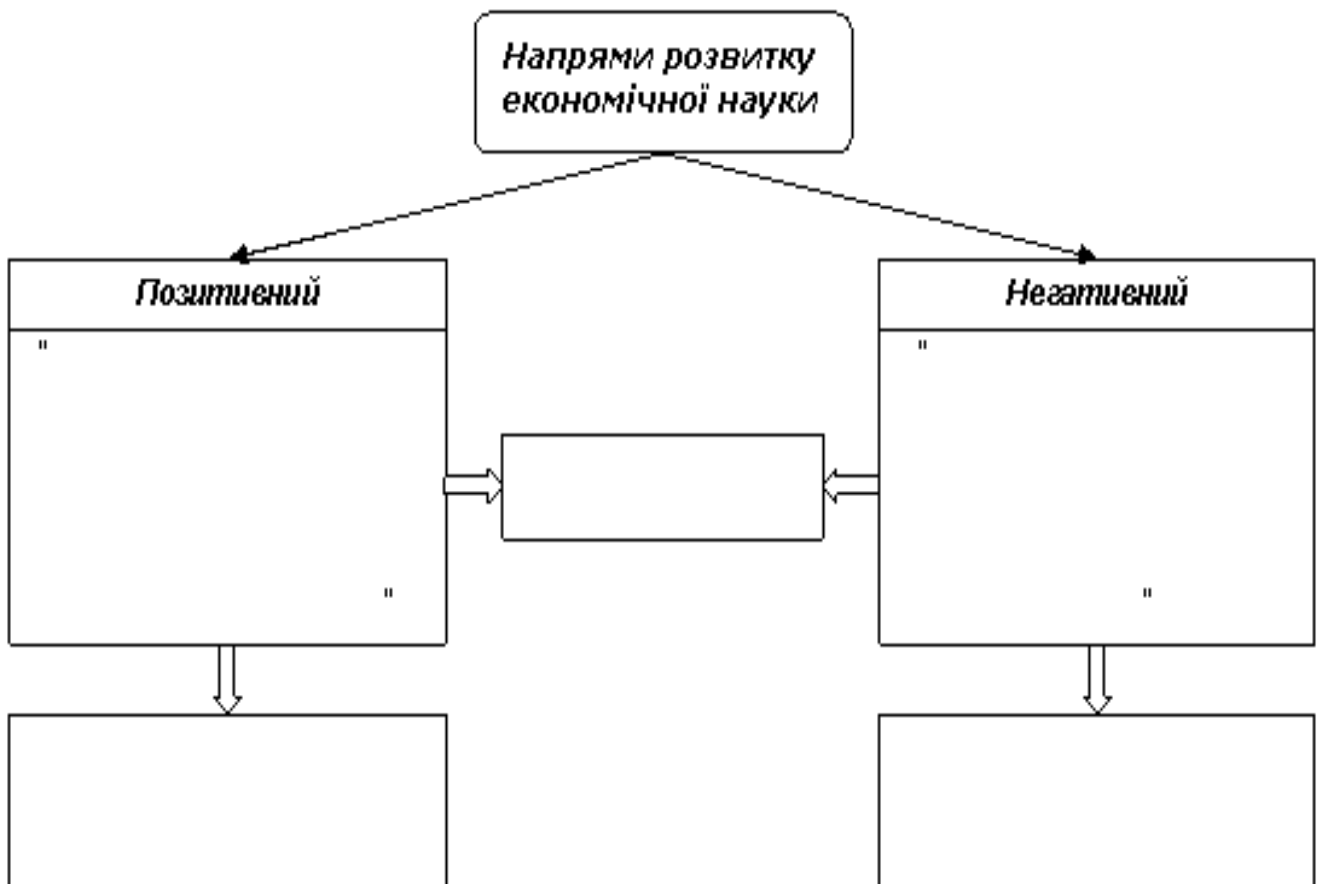


Рисунок 4.1. Напрями розвитку економічної науки за І. Вернадським.

Завдання 2. Заповніть таблицю.

Таблиця 4.1 Основні підходи щодо класифікації суб'єктів оподаткування.

Вид класифікації	Зміст класифікації
1. На основі персонального підходу	
2. На основі часткової рівноваги	
3. На основі загальної рівноваги	
4. За регіональною ознакою	
5. Класифікація за часовим виміром	

Завдання 3. Зазначте ідеї, на яких ґрунтувалися дослідження М. Бунге.

-

-

-

-

Завдання 4. Розкрийте сутність теорії економічних криз.

Тема 5. Розвиток фінансової думки України в сучасний період.

- 1. Розвиток фінансового ринку.
- 2. Тенденції монетарної політики в країнах ЄС та країнах з перехідною економікою (П. Юхименко).
- 3. Сутність і ефективність функціонування бюджетної системи України (А. Мазаракі).
- 4. Місцеві та корпоративні фінанси.
- 5. Фіскальна, соціально-економічна, організаційно-управлінська політика в кризових умовах.

Теми доповідей

- 1. Особливості розвитку фінансового ринку України.
- 2. Політика «точної настройки» з погляду П. Юхименка.
- 3. Бюджетна система України: сутність, ефективність та шляхи покращення функціонування.
- 4. Сутність корпоративних фінансів та їх роль у розвитку фінансової системи.
- 5. Місцеві фінанси, їх сутність, функції та значення.

6. Фіскальна політика держави в період світової економічної кризи та напрямки підвищення її ефективності.
7. Соціально-економічна політика в умовах глобальної фінансової кризи.
8. Організаційно-управлінські заходи в кризових умовах.

Завдання 1. Заповніть схему.

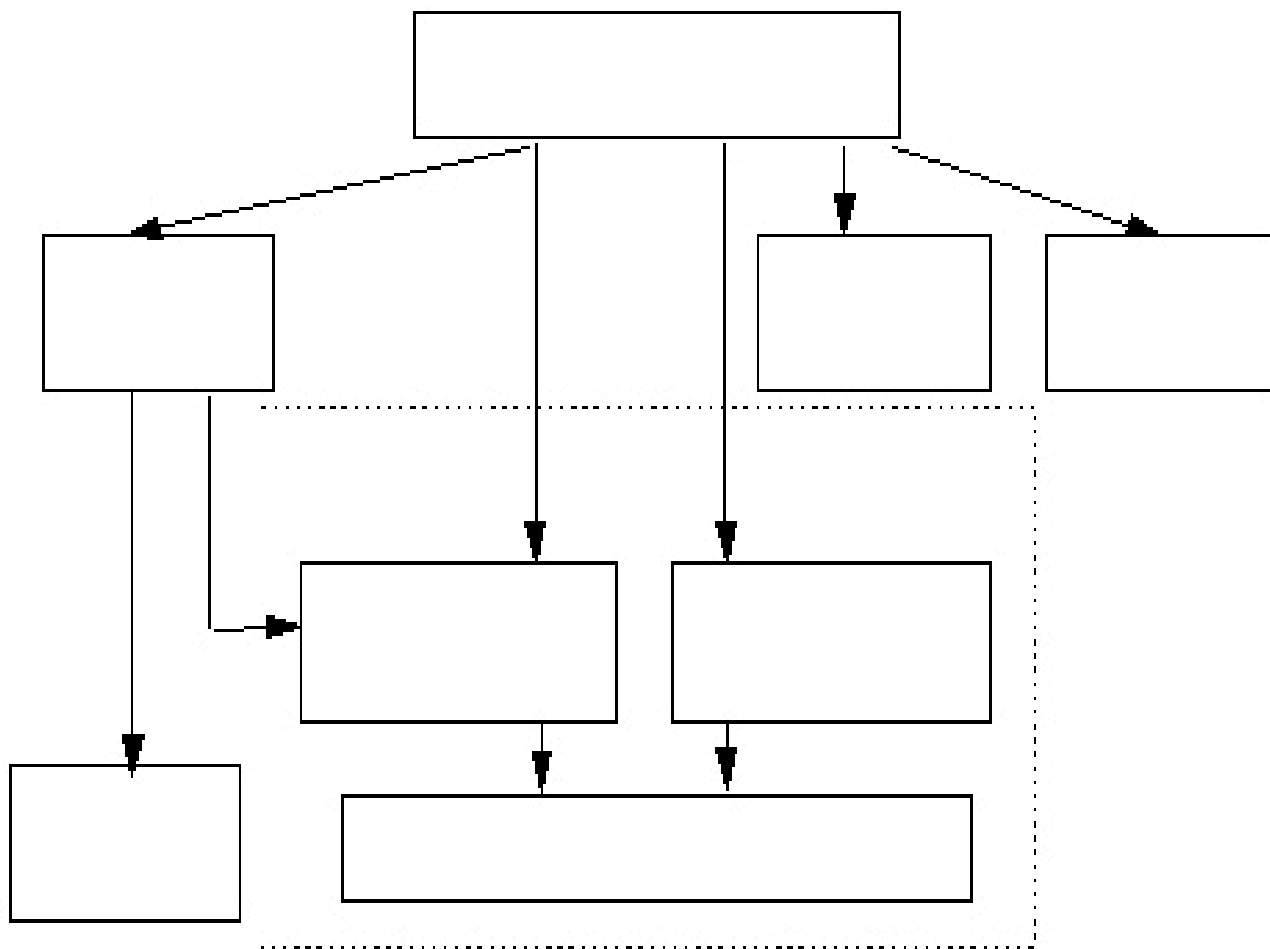


Рисунок 5.1. Структура фінансового ринку.

Завдання 2. Перелічіть заходи, які доцільно здійснити для стабілізації і майбутнього розвитку фінансового ринку України.

- _____

- _____

- _____

- _____

Завдання 3. Зазначте та охарактеризуйте функції корпоративних фінансів.

- _____

- _____

- _____

- _____

- _____

Завдання 4. Розкрийте сутність бюджетної системи України.

Завдання 5. Зазначте принципи управління фінансами.

-

Завдання 6. Заповніть схему.

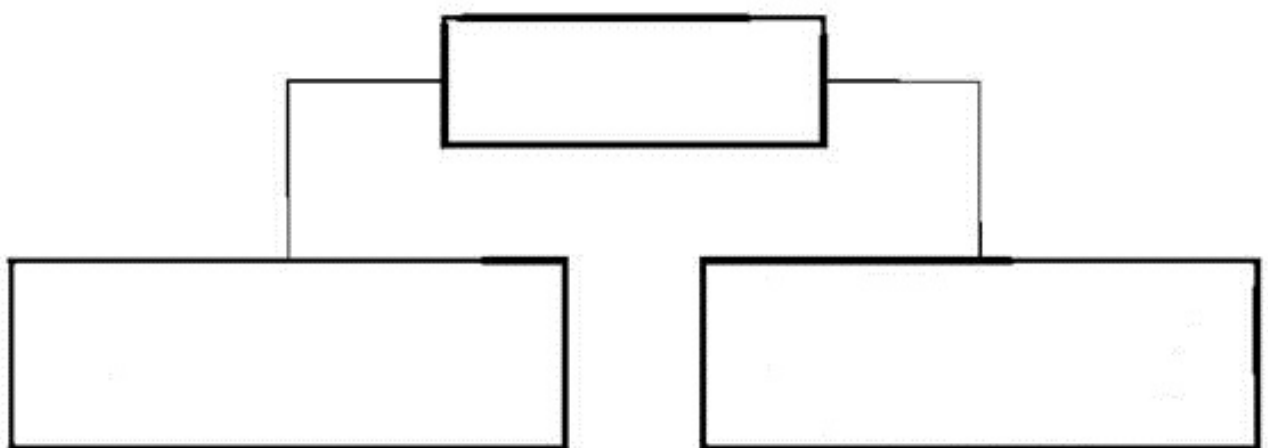


Рисунок 5.2. Структура місцевих фінансів.

3. СЛОВНИК ТЕРМІНІВ

Вчення про фінанси _____

Гіпотеза _____

Гранична вартість збитків _____

Гранична ефективність інвестицій _____

Гранична ефективність капіталу _____

Гранична ставка податку _____

Меркантилізм

Метод

Науковий факт

Наукові закони

Парадигма

- ---

- ---

- ---

- _____

Постулати та аксіоми _____

Судження _____

Теорія _____

Умовивід _____

Фінансова доктрина _____

Фінансова думка _____

Фінансова концепція _____

Фінансова наука

Фінансове наукове поняття

Фінансова теорія

Формалізація

4. Схема поточного і заключного контролю знань

№ модулю	Кількість годин		Форма контролю	Кількість заходів	Оцінка		Сума	
	ЛК	ПЗ			min	max	min	max
1	12	12	Аудиторна робота: - контрольна робота - задача модулю (розв'язання задач, усне опитування) Самостійна робота: <i>Обов'язкова</i> - доповідь на гуртку - тестування в MOODLE <i>Індивідуальна</i> - тези - наукова стаття Разом за 1 модуль	1 1 11 1 3 1 1	0 5 2 5 1 0 1	5 5 3 5 1 3 5	5 3 0 1	5 3 3 5
2	8	8	Аудиторна робота: - контрольна робота - усне опитування Самостійна робота: <i>Обов'язкова</i> - доповідь на конференції - тестування в MOODLE <i>Індивідуальна</i> - участь у підготовці та проведенні семінару Разом за 2 модуль	1 8 1 2 1	1 2 0 1 5	5 3 3 1 7	1 16 0 2 5	5 24 3 2 7
Всього по навчальній дисципліні							60	100

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Азаренкова Г. М. Менеджмент фінансових потоків економічних агентів : монографія / Г. М. Азаренкова. — К. : УБС НБУ, 2009. — 335 с.
2. Аржевітін С. М. Трансформація грошово-кредитних відносин у сучасній економіці України : монографія / С. М. Аржевітін. — К. : Майстерня книги, 2010. — 384 с.
3. Артус М. М. Функціонування системи цін у фінансовому механізмі ринкової економіки України : монографія / М. М. Артус. — К. : Новий світ – 2000, 2008. — 307 с.
4. Бабенко В. Г. Механізм страхування фінансових ризиків : монографія / В. Г. Бабенко. — Мелітополь : Таврій. держ. агротехнол. ун-т, 2009. — 287 с.
5. Бадида М. П. Податкова безпека місцевого самоврядування : монографія / М. П. Бадида. — Ніжин : Аспект-Поліграф, 2010. — 408 с.
6. Баранова В. Г. Фінансовий механізм функціонування страхової системи : монографія / В. Г. Баранова. — Одеса : ОДЕУ, 2009. — 380 с.
7. Барановський О. І. Фінансові кризи : передумови, наслідки і шляхи запобігання : монографія / О. І. Барановський. — К. : КНТЕУ, 2009. — 754 с.
8. Бездітко Ю. М. Валютне регулювання : навч. посіб. / Ю. М. Бездітко, О. О. Мануйленко, Г. А. Стасюк . — Херсон : ОЛДГ плюс, 2009. — 272 с.
9. Бюджетна система України та Євросоюзу : монографія / [С. О. Булгакова, О. І. Барановський, Г. В. Кучер та ін.]; за заг. ред. А. А. Мазаракі. — К. : КНТЕУ, 2010. — 396 с.
10. Круш П. В. Інфляція : суть, форми та її оцінка : навч. посіб. / П. В. Круш, О. В. Клименко. — К. : Центр учбової літератури, 2010. — 288 с.
11. Леоненко П. М. Теорія фінансів : навч. посіб. / П. М. Леоненко, П. І. Юхименко ; за ред. О. Д. Василика. — К. : Центрнавч. літератури, 2005. — 231 с.
12. Прогнозування макроекономічних наслідків упровадження Податкового кодексу України / [Ф. О. Ярошенко, Т. І. Єфименко, С. Л. Лондар та ін.]; за ред. Ф.О. Ярошенка. — К. : Академія фінансового управління, 2010. — 368 с.
13. Романенко О. Р. Фінанси : навч.-метод. посіб. / О. Р. Романенко, С. Я. Огородник, М. С. Зязюн. — К. : КНЕУ, 1999. — 108 с.

14. Семко Т. В. Гроші та кредит у схемах і таблицях : навч. посіб. / Т. В. Семко, М. В. Руденко. — К. : Центр навчальної літератури, 2006. — 158 с.
15. Система оподаткування та податкова політика : навч. посіб. / В. Б. Захожай, Я. В. Литвиненко, К. В. Захожай, Р. Я. Литвиненко ; під заг. ред. В. Б. Захожая та Я. В. Литвиненка. — К. : Центр навчальної літератури, 2006. — 468 с.
16. Ситник Й. С. Економіка підприємства : конспект лекцій для студ. базових напрямків 6.0502 «Менеджмент» і 6.0501 «Економіка і підприємництво» / Й. С. Ситник. — Львів; К. : Тріада плюс ; Алерта, 2008. — 188 с.
17. Слав'юк Р. А. Фінанси підприємств : навч. посіб. / Р. А. Слав'юк. — К. : ЦУЛ, 2002. — 460 с.
18. Соколовська А. М. Основи теорії податків : навч. посіб. / А. М. Соколовська. — К. : Кондор, 2010. — 326 с.
19. Финансы : учеб. / под ред. Л. А. Дробозиной. — М. : ЮНИТИ: Финансы, 1999. — 527 с.
20. Финансы : учеб. / под ред. М. В. Романовского, О. В. Врублевской, Б. М. Сабанти. — М. : Перспектива : Юрайт, 2001. — 518 с.
21. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств : навч. посіб. / О. С. Філомоненков. — К. : Кондор, 2005. — 560 с.
22. Фінанси : навч. посіб. / В. С. Загорський, О. Д. Вовчак, І. Г. Благун, І. Р. Чуй. — К. : Знання, 2006.—247 с.
23. Фінансова думка України : монографія. — у 3 т. — Т. 1 / П. І. Юхименко, С. В. Львовчкін, В. М. Федосов, С. І. Юрій ; за ред. В. М. Федосова. — К. : Кондор; Тернопіль : Економічна думка, 2010. — 687 с.
24. Шило В. П. Міжнародні фінанси : теорет.-практичн. посіб. / В. П. Шило. — К. : Кондор, 2010. — 286 с.

Навчальне видання

ФІНАНСОВА ДУМКА
Методичні рекомендації

Укладачі:

Бурковська Алла Валентинівна

Лункіна Тетяна Іванівна

Формат 60x84 1/16. Ум. друк. арк. 2,1

Тираж 50 прим. Зам. № ____

Надруковано в видавничому відділі

Миколаївського національного аграрного університету

54020, м. Миколаїв, вул. Паризької Комуни, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.